

BRUUN & HJEJLE

Årlig redegørelse fra tilsynsudvalget vedrørende politiets og forsvarets efterretningstjenesters behandling af personoplysninger (Wamberg-udvalget)

Oluf Engell
Partner
Tlf 33 34 50 00
oe@bruunhjeje.dk

23. april 2013

Indledning

Som det fremgår af beretning nr. 2 afgivet den 26. november 2010 af Folketingets Udvalg vedrørende efterretningstjenesterne (i daglig tale Kontroludvalget), vil Wamberg-udvalget en gang årligt offentliggøre en redegørelse om udvalgets kontrol af Forsvarets Efterretningstjeneste (FE). Wamberg-udvalgets første offentlige redegørelse blev lagt på FE's hjemmeside den 11. april 2011.

Formålet er at give offentligheden indsigt i FE's behandling af oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer og Wamberg-udvalgets kontrol med denne behandling. Det forhold, at redegørelsen skal kunne offentliggøres, betyder imidlertid, at den ikke kan gå i detaljer og f.eks. ikke kan indeholde oplysninger, der i detaljer vil kunne give informationer om FE's efterretningsmæssige ressourcer og kapaciteter, FE's metoder, det informationsmæssige grundlag herfor, FE's samarbejdspartnere samt nærmere om oplysningernes omfang og karakter.

Redegørelsen, der dækker kalenderåret 2012, skal derfor læses med dette in mente. En mere detaljeret beskrivelse af reglerne for FE's behandling af oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer samt af Wamberg-udvalgets kontrol hermed kan læses på FE's hjemmeside under "Om FE – Kontrol".

Wamberg-udvalget udarbejder derudover en gang årligt en redegørelse til forsvarsministeren om FE's anvendelse af forsvarslovens § 13, stk. 3. Redegørelsen, der er klassificeret HEMMELIGT, fremsendes til Kontroludvalget

BRUUN & HJEJLE

med det formål at indgå i Kontroludvalgets drøftelser af erfaringerne med forsvarslovens § 13, stk. 3, jf. ligeledes Kontroludvalgets beretning af 13. september 2006.

Generelt om Wamberg-udvalgets kontrol med FE i 2012

Wamberg-udvalget har i 2012 afholdt fire møder i FE med chefen for efterretningstjenesten samt relevante medarbejdere.

Wamberg-udvalget kontrollerer først og fremmest, at FE's behandling af oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer sker i overensstemmelse med 1) forudsætningerne i forsvarslovens § 13, stk. 3 og stk. 4, 2) Forsvarsministeriets retningslinjer for FE's behandling af personoplysninger mv. om danske statsborgere og herboende udlændinge, der trådte i kraft den 1. juni 2010, og 3) i overensstemmelse med det interne direktiv, som chefen for FE har fastsat i november 2006. Det betyder, at udvalget på sine møder godkender og kontrollerer forhold, der dels vedrører FE's efterretningsmæssige virksomhed, dels vedrører tjenestens varetagelse af den militære sikkerhed indenfor Forsvarsministeriets område.

Den efterretningsmæssige virksomhed.

Det følger af retningslinjernes § 6, stk. 1, at i det omfang FE i forbindelse med sin efterretningsmæssige virksomhed rettet mod forhold i udlandet kommer i besiddelse af oplysninger om en dansk statsborger eller en herboende udlænding, skal registreringen forelægges for Wamberg-udvalget med henblik på godkendelse, såfremt registreringen ønskes opretholdt i mere end 6 måneder. Udvalgets mødecyklus betyder, at udvalget fortløbende og med forholdsvis korte intervaller godkender de sagsoprettelser, der måtte være sket siden det seneste møde.

Udvalget har haft adgang til gennemlæsning af de pågældende oplysninger, herunder gennem egne registersøgninger. På udvalgets foranledning udarbejder FE en dækningsnotits for hver enkelt sag med sagens væsentligste oplysninger, herunder navnlig en kortfattet, konkret begrundelse for behovet for registrering.

BRUUN & HJEJLE

I forbindelse med Wamberg-udvalgets møder ved FE modtager udvalget statistiske oplysninger om omfanget og karakteren af de registrerede oplysninger med dansk tilknytning og om, hvorledes og hvornår FE er kommet i besiddelse af disse.

Stort set alle oplysninger om danske statsborgere mv., som FE er kommet i besiddelse af i sin efterretningsmæssige virksomhed, er relateret til terror. Herudover er der oplysninger om prolifération (handel med produkter, der kan anvendes til fremstilling af masseødelæggelsesvåben), hackeraktiviteter rettet mod Danmark, informationer om organiseret kriminalitet samt spionage. FE videreformidler umiddelbart oplysningerne til Politiets Efterretningstjeneste (PET), jf. forsvarslovens § 13, stk. 4, hvilket dokumenteres på den relevante sag. De pågældende oplysninger indgår, hvis relevant, herefter også i FE's analyser mv. af forhold i udlandet af betydning for danske interesser.

Omfanget af oplysninger om danske statsborgere mv., som FE er kommet i besiddelse af siden vedtagelsen af forsvarslovens § 13, stk. 3, i 2006, har på årsbasis været stabilt til og med 2010. I 2011 og 2012 er der imidlertid sket en forøgelse i antallet af denne type af oplysninger, som er kommet i FE's besiddelse. Dette skyldes flere forhold. Som eksempler kan nævnes, at FE i 2011 gennemførte en yderligere målretning af den elektroniske indhentning rettet mod terror, at den sproglige bearbejdning (f.eks. oversættelse) på relevante områder er blevet styrket yderligere, og at der i 2011 og 2012 er sket en stigning i antallet af oplysninger om danske statsborgere mv., som FE modtager fra sine udenlandske samarbejdspartnere. I 2012 har antallet af oplysninger om danske statsborgere mv., som FE er kommet i besiddelse af, således været stort set ligeligt fordelt på oplysninger modtaget fra samarbejdspartnere og oplysninger modtaget gennem FE's egenindhentede materiale.

Det skal i den forbindelse understreges, at de oplysninger om danske statsborgere mv., som FE kommer i besiddelse af i sin elektroniske efterretningsindhentning rettet mod forhold i udlandet, altid sker ved en tilfældighed. Der kan f.eks. være tale om, at FE aflytter en militant ekstremist i udlandet, hvor det viser sig, at én af samtalepartnere har bopæl i Danmark.

BRUUN & HJEJLE

Et af de forhold, som Wamberg-udvalget kontrollerer, er derfor, at der netop altid er tale om tilfældighedsfund i forbindelse med den elektroniske indhentning. Undtagelsen herfor er de tilfælde, hvor FE på baggrund af en retskendelse modtaget fra PET målrettet firetager elektronisk indhentning mod f.eks. danske mobilnumre. I dette tilfælde er der tale om, at FE indhenter oplysninger på vegne af PET i overensstemmelse med retsplejelovens regler.

Alle sager er underlagt en egentlig juridisk egenkontrol og vurdering i relation til berettigelsen af behandlingen af personoplysningerne. Denne vurdering dokumenteres på den enkelte sag ved et notat.

I medfør af § 7 i Forsvarsministeriets retningslinjer fra 2010, er det et krav, at de personer, som skal arbejde med personoplysninger om danske statsborgere mv., i nødvendigt omfang er autoriserede hertil. Autorisation af personer til behandling af personoplysninger, skal begrænses til dem, som skal beskæftige sig med disse oplysninger. De pågældende må alene behandle oplysningerne, hvis det sker som et nødvendigt led i FE's virksomhed. Udvalget fører stikprøvekontrol med overholdelsen af disse bestemmelser.

Som det fremgår af udvalgets redegørelse fra 20. marts 2012, har der fra udvalgets side være fremsat ønske om, at FE etablerede en logning af de autoriserede medarbejderes adgang til og brug af det elektroniske sags- og dokumenthåndteringssystem. Logningssystemet er nu indført, således at der er mulighed for konkret at kontrollere, hvilke medarbejdere der har været inde på en sag eller et dokument, og hvad medarbejderen i den forbindelse har foretaget sig, herunder om der f.eks. er taget print og tidspunktet for dette.

Udvalgets stikprøvekontrol i logningssystemet viser, at det er ganske få medarbejdere, der går ind på en given sag. Der er f.eks. tale om medarbejdere med de sprogfærdigheder, som der kræves i relation til den specifikke sag, de analytikere, der har sagemnet som arbejdsområde samt de medarbejdere, der har relevante administrative opgaver såsom afsendelse af oplysninger eller juridisk kontrol.

BRUUN & HJEJLE

Med overgangen til den elektroniske håndtering af oplysninger om danske statsborgere og personer, der opholder sig i Danmark, iværksatte FE samtidig et arbejde med at destruere oplysningerne i det tidligere papirbaserede arkiv. På baggrund af blandt andet en henvendelse fra Rigsarkivaren er dette arbejde sat i bero, indtil der foreligger en stillingtagen fra Rigsarkivets side i relation til, om oplysningerne kan destrueres eller skal bevares af historiske årsager. Det bemærkes i den forbindelse, at FE i alle tilfælde har videresendt oplysningerne til PET, medmindre sidstnævnte allerede har dem.

Den militære sikkerhedstjeneste

Sikkerhedsgodkendelser

Som militær sikkerhedsmyndighed foretager FE sikkerhedsundersøgelser med henblik på sikkerhedsgodkendelse af personer, virksomheder og organisationer, der skal behandle klassificerede oplysninger eller skal færdes i sikkerhedsbeskyttede områder eller i øvrigt varetage opgaver, der forudsætter særlig tillid.

Opgørelsen nedenfor viser antallet af personer, der er registreret i FE's særlige register vedrørende sikkerhedsgodkendelser. Tallene omfatter både ansatte inden for Forsvarsministeriets område og ansatte i danske virksomheder, der udfører sikkerhedsmæssigt klassificeret arbejde for forsvaret. Som det ses, ligger det samlede antal af sikkerhedsgodkendelser forholdsvis stabilt over årene. Udsving mellem årene kan bl.a. skyldes ændringer i personaleomsætningen. En væsentlig del af faldet fra 2010 til 2012 skyldes, at FE i denne periode med henblik på overførsel af data til et nyt it-system har foretaget en omfattende bortsanering af sikkerhedsgodkendelser for afskediget personel. En afskediget person vil optræde som sikkerhedsgodkendt, indtil tjenestestedet/virksomheden afmelder den pågældende hos FE, men sletning sker dog senest 10 år efter den seneste sikkerhedsgodkendelse af personen. Udvalget har i forbindelse med hvert møde foretaget stikprøvekontrol af bl.a. den rettidige sletning af oplysninger.

BRUUN & HJEJLE

2003	2004	2005	2006	2007
69.133	69.821	66.959	66.112	69.308
2008	2009	2010	2011	2012
73.069	70.351	68.477	60.876	54.447

Aktiviteter rettet mod forsvaret

Det følger af § 2 i Forsvarsministeriets retningslinjer, at FE i sager vedrørende aktiviteter rettet mod forsvaret kan behandle oplysninger om personer, virksomheder eller organisationer, der med rimelig grund mistænkes eller har været mistænkt for at udføre eller forsøge at udføre ulovlig virksomhed rettet mod forsvaret. Registreringen af sådanne oplysninger forelægges for Wamberg-udvalget til godkendelse på det førstkommande møde efter registreringen, jf. § 4, stk. 3, i retningslinjerne.

Registreringen foretages af Den Militære Sikkerhedsafdeling ved FE og har til formål at skabe overblik over de sikkerhedsmæssige hændelser og muligheder for at identificere mønstre eller tendenser i hændelserne, der kan indikere nye eller ændrede trusler mod forsvaret. Registreringen omfatter oplysninger vedrørende 1) særlige hændelser (aktiviteter rettet mod forsvaret i form af spionage, kontaktforsøg, overvågning, indbrud mv., 2) telefonchikane og trusler mod ansatte i forsvaret eller deres familier, og 3) henvendelser fra borgere vedrørende sikkerhedsmæssige forhold.

Registreringen sker i FE's elektroniske sags- og dokumenthåndteringssystem. Sagerne oprettes således, at de kan identificeres entydigt og gøres til genstand for udvalgets kontrol. Sagerne slettes efter fem år, medmindre særlige forhold gør sig gældende. I så fald forelægges den fortsatte registrering for udvalget til godkendelse.

Videregivelse af oplysninger vedrørende aktiviteter rettet mod forsvaret sker normalt ikke til andre end PET, politiet, anklagemyndigheden og myndigheder inden for Forsvarsministeriets område. Videregivelse af oplysninger til andre myndigheder end de nævnte, kan kun ske med udvalgets forudgående godkendelse.

BRUUN & HJEJLE

Den interne adgang til oplysninger vedrørende den militære sikkerhedstjeneste er begrænset til den mindre kreds af chefer og medarbejdere, der er beskæftiget med disse opgaver.

Sammenfattende konklusion

Det er Wamberg-udvalgets opfattelse, at udvalget under besøgene ved FE er blevet givet mulighed for indsigt i alle oplysninger, som måtte være relevante for udvalgets vurdering af FE's behandling af oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer. Wamberg-udvalgets indsigt i oplysninger og resultatet af den ovenfor nævnte stikprøvekontrol har ikke givet udvalget anledning til at fremsætte forslag til justeringer, krav om sletning af konkrete oplysninger eller i øvrigt givet anledning til bemærkninger.

Oluf Engell
formand